

IN DE KIJKER

Beige Merel
Smeerling
Blauwe kiekendief
Roodpootvalk boven Bathmen
Vliendend hert i.p.v. hunebedden
Prachtig blauw
Gespot in Spanje

Foto: Bijeneter Henk Mulder

ACHT EN DERTIGSTE JAARGANG NR. 3 2022

IN DE KIJKER

Sinds feb. 1984 contactblad voor de leden en donateurs van de “Vogelwerkgroep Bathmen”
(opgericht 15 feb. 1974)
Verschijnt driemaal per jaar
Oplage 150 stuks

Contributie	Leden-	€ 10,00
	Donateurs	€ 7,00
Rekeningnummer	ABN-AMRO	NL 25 ABNA 0.4653.87.098

Bestuur:

Voorzitter	Piet Heetebrij e-mail: p_heetebrij@hotmail.com
Secretaris	Elly Meuleman-Bannink e-mail: meulemanelly@gmail.com
Penningmeester	Piet Heetebrij e-mail: p_heetebrij@hotmail.com
Vogelzaken	Erwin Ruessink e-mail: erwinruessink@concepts.nl
Vogelzaken	Hans Kleine Koerkamp e-mail: kleinekoerkamp@zonnet.nl
Uilenwerkgroep	Karel Maas Geesteranus e-mail Karel.MaasGeesteranus@gmail.com

Redactie

Henk Muskee
e-mail: hjmuskee@gmail.com

Elly Meuleman-Bannink
e-mail: meulemanelly@gmail.com

Website

vwg-bathmen.nl

VOORWOORD

September. Tijdens het typen van dit voorwoord lijkt er een einde te zijn gekomen aan de droogte. De natuur heeft het wederom zwaar gehad. Een rondje fietsen was minder mooi, bruine weilanden, verdorde mais, te vroeg vallende bladeren. In de krant kunnen we lezen dat nieuwe diersoorten door klimaatverandering onze kant op komen.

Is er in dit blad nog weer iets bijzonders te lezen? Zeker, allereerst heeft de Uilenwerkgroep weer twee nieuwe leden mogen begroeten. En er zijn bijzondere waarnemingen te melden. Wat dacht u van een beige merel en een roodpootvalk? Snel verder lezen dus. Veel plezier.

Beige merel

Elly Meuleman

Normaal gesproken brengt Piet Heetebrij in een groot gebied ons blad "in de kijker" rond. In mei kwam dat minder goed uit. Dus nam ik die taak op me. Op de route die ik moest afleggen zat ook de Veenweg. En daar, ter hoogte van het zwembad, zag ik hem. Of was het haar? Een vogel die ik nog nooit had gezien. Wat een bijzondere kleur! Bruin? Beige? Maar nog meer de vraag WELKE VOGEL is dit?

Afgestapt en geprobeerd om dichterbij te komen. Weg was die. Gelukkig zat de vogel er opnieuw nadat ik in de Looërmark een aantal boekjes had bezorgd. Voorzichtig dichterbij om nogmaals te kijken. Het was toch echt een bijzondere kleur. Het gedrag leek op dat van een merel, de alarmroep ook. Maar toch...

Foto: beige merel Elly Meuleman

Thuis gekomen maar eens in de vogelboeken gedoken en op internet gezocht. Geen resultaat. Dan rest nog Hans Kleine Koerkamp om raad vragen. N.a.v. mijn beschrijving hield hij het op een merel. De volgende dag ben ik terug gegaan. Het

lukte me een foto te maken. Hans had ondertussen ook op internet gezocht. Daar vond hij een artikeltje uit 2008 van Raymond Oostwegel. Raymond vertelt daarin over een beige merel, een zij, die al acht jaar bij hem in de buurt woont. Twee maal had de vogel een nest in zijn tuin. Er is ook een foto van een beige merel.

Bij merels komt, net als bij zwarte kraaien, leucisme (witheid) voor. Ze zijn dan gedeeltelijk wit. Dat is niet hetzelfde als albinisme. Dan is er helemaal geen pigment en hebben merels ook rode ogen. Dit alles gold niet voor "mijn merel". Deze was beige. In het stukje van Raymond staat ook de oplossing van het raadsel. Pas in 2012 vult hij de informatie aan. De merel bij hem in de buurt zou een ontsnapt exemplaar zijn. Kwekers van kooivogels kweken ook met merels en proberen dan kleurvarianten te krijgen. In mijn ogen een vreemde hobby, maar ik kan nu wel de conclusie trekken dat de beige merel aan de Veenweg ook een ontsnapte vogel zal zijn.

Smeerling

Herman Bosman

De Ruiten Aa is een beek in de Oost-Groningse streek Westerwolde. Het dal van deze beek vormt een prachtig cultuurlandschap.

We hebben de afgelopen weken vele fietstochten gemaakt. Op één daarvan kwamen we in het dorpje Smeerling aan de Ruiten Aa. Deze beek ontsprong vroeger in het Bargerveen in Drenthe. Destijds vormde de Runde de bovenloop van de Ruiten Aa, maar deze beek werd in de loop der eeuwen grotendeels gedempt. Het restant ervan vormt bij Ter Apel samen met de Bosbeek de Ruiten Aa. Vanaf Ter Apel stroomt de beek in de richting van Wessinghuizen, waar hij samen met de Mussel-Aa de Westerwoldse Aa vormt.

Voor een kleine beek heeft de Ruiten Aa een opvallend breed dal. Het belangrijkste deel ligt tussen Smeerling en Jipsinghuizen, waar je het Liefstingsbroek en het Metbroekbos vindt.

Foto: Ruiten Aa Bron: Fietsen123

Deze bossen zijn al heel oud - het Liefstingsbroek behoort zelfs tot de oudste bossen van Nederland - en hebben diverse bijzondere soorten flora. De rest van het dal wordt voornamelijk gevormd door akkers en graslanden. Ook vind je hier nog een kenmerkend esdorpenlandschap zoals dat vroeger in deze hele streek te vinden was.

In de omgeving van de Ruiten Aa zijn er veel veenkoloniale dalgronden met cultuurgewassen. Voor flora en fauna is daar niets bijzonders te vinden. Zelfs in de beekdalen heeft de stikstof zijn sporen nagelaten. Toch zijn er langs de Ruiten Aa nog heel veel natuurlijke elementen te vinden. We hebben paapjes, veldleeuweriken, roodborsttapuiten en zelfs een enkele grauwe klauwier kunnen waarnemen. Het hoogtepunt was wel de steeds zeldzamere blauwe kiekendief.

We hadden een prachtige week. Vandaar dat we genoemde omgeving voor alle vogelvrienden willen aanraden.

Blauwe kiekendief dreigt uit te sterven

Herman Bosman

Somber, somber..... zeggen ze bij SOVON en andere vogelexperts! Het aantal broedgevallen is dit jaar afgenomen tot minder dan 10. De daling is al veel eerder waargenomen. Tellingen en onderzoeken van de afgelopen jaren, o.a. met behulp van zenders, geven een troosteloos beeld. Jonge vogels gaan bijna allemaal dood en de overige dieren ondernemen geen nieuwe broedpogingen.

Na de Tweede Wereldoorlog werden vooral op de Waddeneilanden en in Groningen tot wel 140 succesvolle broedparen waargenomen. Maar na 2000 werden er nog maar 70 broedgevallen geteld. En alleen op Texel waren er nog 20 paren van "de Baluwe Skor". Dat is Texels dialect. En nu in 2022 zijn er in totaal minder dan 10.

Foto: vrouwtje blauwe kiekendief J. Poortvliet

Foto: mannetje blauwe kiekendief Matteo Sorrentino

Eind augustus zag ik nog een paartje op de koloniale dalgronden met hun uitgestrekte akkers langs de Ruiten Aa in Groningen. Zou dat nu het laatste paartje in Groningen zijn geweest?

Wat zijn dan de oorzaken van deze achteruitgang? Volgens onderzoeken krijgen jonge vogels te weinig voedsel aangeboden. Maar dat weten ze niet zeker. Dus worden er de komende jaren nog meer vogels gezenderd en gemonitord. SOVON en een aantal enthousiaste studenten doen een groot deel van dat veldwerk. Het vergaren van data, ook in samenwerking met Denemarken, Duitsland, Engeland en ook Frankrijk, is cruciaal. Hoe meer data en kennis we vergaren, hoe groter de kans dat oplossingen gevonden kunnen worden om de blauwe kiek te kunnen redden. Laten we hopen dat dit proces een positieve wending krijgt.

Roodpootvalk boven Bathmen

Hans Kleine Koerkamp

In de vogeltrekperiodes van het voor en najaar ben je er natuurlijk op gespitst om een leuke zeldzaamheid te zien. Eén van die zeldzaamheden is de Roodpootvalk .

Als je zeldzaamheden wilt zien moet je niet je fotocamera klaar hebben liggen want dan komen ze niet. En dat is precies wat er gebeurde op 13 augustus, er cirkelde een Roodpootvalk op 20 meter boven mijn huis. Camera niet klaarliggen. Voordat ik de camera had gehaald was de Roodpootvalk al weer ver weg. Gelukkig nog wel een bewijsplaatje kunnen maken, maar wel met een dubbel gevoel.

Het bleek een juveniele vogel te zijn. De weken daarna doken er in heel Nederland

juveniele Roodpootvalken op. Er zijn jaren dat er weinig Roodpootvalken doortrekken en ook jaren dat er honderden doortrekken. In het voorjaar vaak meer adulte vogels en in het najaar meer juveniele (jonge) vogels. En dat alles met vooral oosten winden .

Foto: juveniele roodpootvalk G. Kiekebos

Roodpootvalken eten voornamelijk grotere insecten zoals libellen, sprinkhanen en kevers. Verder muizen en in de broedtijd ook jonge vogeltjes. De broedgebieden van deze soort liggen in Centraal Oost Europa en de hele populatie trekt in het najaar naar Afrika. Hierbij worden veel van die prachtige Valkjes door jagers doodgeschoten. Een dieptepunt voor de Roodpootvalk is toch wel het eiland Malta waar in bepaalde jaren 18.000 Roodpootvalken worden doodgeschoten. (Bron, E. van Maanen 1998 de Takkeling WRN)

Foto: mannetje roodpootvalk Koert Scholten

En om de verwarring nog groter te maken, ook Roodpootvalken bidden. De adulte Roodpootvalken hebben inderdaad wat donker oranje roodachtige poten. De Engelse naam is Red footed falcon.

Prachtige vogels die Roodpootvalken.

Roodpootvalken hebben wel wat weg van Boomvalken en zeker de vrouwtjes en juveniele vogels lijken hier sterk op, mannetjes zijn veel donkerder. Bij Roodpootvalken is de staart iets langer en de vleugels zijn minder spits dan bij Boomvalken, terwijl ze in de vlucht meer aan Torenavalken doen denken.

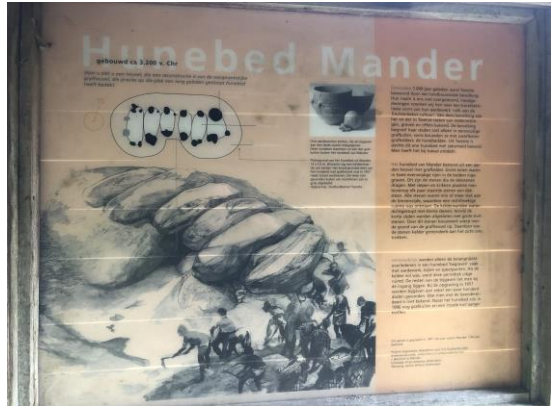
Vliegend hert in plaats van hunebed

Henk Muskee

Vanuit ons stekkie in Ootmarsum trekken wij geregeld de wandelschoenen aan. Vooraf internet even raadplegen voor leuke en interessante onderwerpen. Dit keer het hunebed van Mander.

Omringt door allerlei vogels al wandelend dwars door het Springendal op weg naar het dal van de Mosbeek waar de Mosbeek al slingerend zijn weg vindt langs de prachtige watermolens. Via de watermolen "Bels" naar het hunebed. Wat schetst onze verbazing, geen hunebed te zien maar een berg zand.

Foto: Informatiebord Yvonne Muskee

Blijkt dat de stenen al in 1957 zijn geruimd. De teleurstelling was gauw verdwenen want op één van de houten palen zat een vliegend hert.

Foto: vliegend hert Yvonne Muskee

Deze grote kever, lengte +/- 9 cm, dankt zijn naam aan de twee enorme kaken in de vorm van een gewei. Op de terugweg zagen we op een akker wel 30 grote lijsters foerageren. Rechtop rondkijkend en dan weer in een kort drafje zich verplaatsen. Een prachtig gezicht. Met een alarmerende buizerd boven ons hoofd gauw weer verder. Via de bronnen, die de Hazelbekke, de Springendalsebeek en de Mosbeek voorziet van water, weer terug naar de camping.

Al is het Vliegend hert geen vogel, wel een prachtige waarneming van deze weinig voorkomende keversoort in Nederland.

Waar zie je dat in de natuur, ultramarijn blauw? Een prachtige kleur die direct lijkt op te vallen, in de praktijk toch vaak lastiger waar te nemen dan dat je in eerste instantie denkt.

Bekend hier in de omgeving is natuurlijk de blauwe "schicht" of te wel de IJsvogel. Vaak eerder gehoord dan gezien. Maar als je hem dan voorbij ziet schieten valt de blauwe kleur direct op. De hoge snelheid van voorbij vliegen maakt het alleen maar spectaculairder. "IJsvogel" wordt er dan geroepen! Hoe vaak maak je dat nu mee? Ach, zult u zeggen; als je weet waar ze zitten is het niet zo moeilijk. Maar voor de meeste mensen is het toch een mooi lichtpuntje op de dag.

Op vakantie in de Provence had ik een zelfde soort waarneming. Eerst een geluid dat ik kende, hoog in de lucht hoorde ik een zacht rollend "pruut" dat regelmatig herhaald werd. Onmiskenbaar Bijeneters!

Foto: Bijeneter Erwin Ruessink

Een groep kwam steeds dichterbij duidelijk hoorbaar, maar moeilijk zichtbaar. De stralend blauwe lucht helpt dan niet mee om enig contrast te krijgen. Maar gelukkig kwam de groep echt laag over. Jagend op libellen scheerden ze over de camping. Wat een weelde vanaf je campingstoeltje Bijeneters waarnemen! Scherpe bochten, duikvluchten stukjes zwevend alles lieten ze zien. Ruim de tijd gehad om ze goed te kunnen zien en fotograferen. Jammer genoeg kwamen ze niet op ooghoogte voorbij,

maar je kunt niet alles hebben. Nu is het in het zuiden van Frankrijk niet bijzonder dat je Bijeneters ziet, maar het blijft gemakkelijk.

Voor de tweede blauwe waarneming deze vakantie had ik iets meer geduld nodig. Het is een soort die de laatste tijd ook wel in Nederland wordt gezien. Door de warme zomers verleggen ze hun leefgebied meer naar het noorden. Heb je er ooit een gezien, dan vergeet je dan niet snel meer.

Foto: Scharrelaar Erwin Ruessink

Ik heb het over de Scharrelaar. Een lichtblauwe vogel ter grootte van een Kauw, met een prachtige roodbruine mantel en rug. De vleugelvoorrand en stuit zijn ultramarijn. In de vlucht vallen de blauwe vleugeldekveren op. De juvenielen zijn wat lichter van kleur dan de volwassen exemplaren.

Op de website van SOVON werd er pas nog melding gemaakt over de Scharrelaar: Het lijkt er momenteel op dat er een kleine influx van Scharrelaars aan de gang is in Frankrijk. Ze duiken nu veel noordelijker op dan hun normale verspreidingsgebied. Ook zijn er al meldingen in Noord-Frankrijk en sinds deze week zit er ook eentje in ons land, in de Kennemerduinen NH. Gaan we een kleurrijk najaar tegemoet en komen er nog meer deze kant op?

Omgekeerde trekbeweging

Wonderlijk is het dat ze blijkbaar een noordwaartse trekbeweging aan het maken zijn. Komt dit door de droogte? Voedseltekort? Europees gezien gaat het niet heel rooskleurig met de Scharrelaar. In delen van Europa (Portugal en Oost-Europa) nemen de aantallen af. In Noordoost-Spanje, Noord-Italië, Hongarije, Bulgarije en het zuiden van Oekraïne nemen de aantallen juist toe. Ze lijken lokaal te profiteren van het aanbieden van nestkasten.

Nee, niet ik, maar Henk en Leny Mulder hebben een reis door Spanje gemaakt. Vier jaar geleden hebben ze de lezers van dit blad ook al laten genieten van door Henk gemaakte foto's. Toen de leden van de vogelwerkgroep de oproep kregen om materiaal aan te leveren voor dit nummer, wilden Henk en Leny niet achterblijven. Foto's werden ons toegestuurd en informatie werd met mij gedeeld.

De reis ging wederom door de Extremadura. Ook werd El Rocío, een plaatsje in Andalusië aangedaan. In de Extremadura zagen ze valse gieren. Zelfs één met een jong, boven op de rotsen. Valse gieren jagen en broeden in kolonies. De nesten liggen dan wel minstens twee meter uit elkaar.

Foto's: Valse gier in vlucht en met jong Henk Mulder

Gieren zijn monogaam. Er wordt één ei per jaar gelegd. Beide ouders broeden en verzorgen het jong een half jaar lang.

Met een vleugelspanwijdte tot wel 2,8 meter en een gewicht tussen 6 en 11 kilo is de valse gier een van de grootste vliegende vogels ter wereld. Normaal gesproken zijn deze roofvogels aaseters. Ze eten karkassen van bijvoorbeeld koeien. Maar dat betekent meteen dat er een probleem is. Sinds de gekke koeienziekte zijn de boeren in de EU verplicht om dode koeien op te ruimen. Zo ook in Spanje. Dat betekent een tekort aan voedsel voor de gieren. Het zorgt ervoor dat ze gaan jagen op zwakke (zieke) en jonge dieren. Maar ook trekken sindsdien de valse gieren steeds noordelijker. In België en Nederland worden ze soms ook gespot.

Net als Erwin in Frankrijk, zagen Henk en Leny ook bijeneters, in de buurt van El Rocío. Vanuit de auto lukte het, zoals de voorkant laat zien, prachtige foto's te maken. Verder lukte het om o.a. een zwarte ooievaar, flamingo's, lepelaars en een zwarte ibis met de camera vast te leggen.

Foto: Flamingo's en een lepelaar Henk Mulder

De zwarte ibis behoort tot de ibissen en lepelaars. Zwart is eigenlijk niet terecht. De kleuren zijn bruin en glanzend donker groen.

De vogel leeft in natte natuurgebieden. Dat betekent meteen dat deze soort het steeds lastiger krijgt om te overleven. Het voedsel bestaat uit kevers, libellen, bloedzuigers en zo meer.

Foto: Zwarte Ibis Henk Mulder

De laatste jaren is het ook mogelijk om deze vogel in ons land te spotten.